

Bedreigd landschap De A van Breda

Over enkele jaren dendert de HSL er vlak langs: het riviertje de Aa of Weerij, dat vanuit België kronkelend richting Breda stroomt. Breda dankt er zelfs zijn naam aan: vroeger heette het Breede Aa. Tussen de grens en Breda stroomt de Aa door weilanden, bossen en moerassen met een rijke flora en fauna. Een mooi, typisch Brabants beekdal. 'Te voet' haastte zich erheen, zo lang het nog kan. Portret van een bedreigd landschap.

door Frank Flippo

De Randstad is bang voor jutlandisering. Ooit weleens in Jutland geweest? Mooi, groen, rustig, en nog welvaarend ook. Jutland ligt er niet wakker van dat er geen HSL rijdt, Den Haag wel. Het groene geweten van de uitvoerende politici, voor zover aanwezig, is voorlopig gesust met een wanstaltige tunnelbak onder tien kilometer Groen Hart. Einde verhaal? Niets daarvan. Beneden de rivieren worden evengoed landschappen vernield, al dringen die berichten maar mondjesmaat

door tot de Randstad. De HSL stopt er niet, maar de stad Breda en de wijde omgeving levert desondanks een hoop in. Nu de besluitvorming bijna rond is, zijn er weinig mogelijkheden meer om de HSL helemaal tegen te houden.

Als die trein er dan toch moet komen, wil Breda hem zo dicht mogelijk langs de E19 hebben. Want een strook land tussen een HSL-spoor en een snelweg is nergens meer voor te gebruiken, niet voor natuur, niet voor landbouw en ook niet voor woningbouw. Zoals de plannen er nu voor staan, scheert de HSL in Breda rakelings langs woonwijken en waterwegen. Er komen tunnels, verdiepte aanleg en geluidwerende schermen om de pijn te verzachten, maar één ding staat intussen vast: schaarse natuur en schaarse stilte delven het onderspit.

In het gemeentelijk informatiecentrum van Breda bekijk ik de verschillende opties op en vlak buiten het Bredase grondgebied. In alle gevallen gaan de Krabbebossen en de Trippelenberg erop achteruit. De Krabbebossen veranderen in een 'bulterbos', en de Trippelenberg wordt hoogstwaarschijnlijk gedeeltelijk vergraven.

'Meneer, u begrijpt er helemaal niets van', roept de ambtenaar als ik hem vraag naar de HSL-plannen langs Breda. 'Fijn dat ik u dan spreek, want u kunt er vast meer over vertellen', antwoord ik. En dat kan hij: 'Wij denken heus serieus na over een verantwoorde invulling in het landschap. Je kunt bijvoorbeeld de HSL lager aanleggen, dan heb je minder geluidsoverlast. En van dat bosgebiedje De Trippelenberg kun je de natuurwaarde versterken.'

Pardon?

'Daar komt wat bos bij.'

'Maar er gaat ook wat bos af.'

'Daarom maken we er ter compensatie wat bos bij.'

'Als je al gaat beginnen met er bos af te halen, waar blijf je dan?'

'Mijnheer, wij doen ons best.'

Relicten

Het Beheersplan De Mark van het Ministerie van VNW kent de Aa bij Breda een 'hoge landschappelijke en/of cultuurhistorische waarde' toe. En: 'In het beekdal van de Aa of Weerij treft men nog relict van het vroegere beekdallandschap aan, zoals in oude beekmeanders, sloten of bermen'.

Hoeveel gewicht zal dit Beheersplan in de schaal leggen bij het bepalen van het tracé? De Krabbebossen liggen al ingeklemd tussen de provinciale weg N 263 Breda-Wuustwezel en de E19. Hoe stil en hoe schoon is het er eigenlijk nog?

Tien kilometer zuidwaarts, in het Belgische Meer, liggen naast de E19 twee landgoederen: Zwaluwenhof en Termeren. Hoe idyllisch is het daar nog? Ook daar

gingen wij kijken.

Zwaluwenhof en Termeren blijken twee particuliere landgoederen; geen enkele oprijlaan is vrij toegankelijk. In beide staan landhuizen die ook van een afstandje fraai zijn, net als de statige loofbossen eromheen. Ze liggen aan de rustige weg tussen Meer-Zundert. Nauwelijks een kilometer van de E19 klinkt die als een ver verwijderd geraas. De kastelen en bossen zijn nu nog allerminst onleefbaar. Zullen de Merenaren de HSL gelaten over zich heen laten komen? Dat valt nog te bezien. In de westerm van de E19 staat al een groot bord, duidelijk zichtbaar voor alle automobilisten die naar het zuiden rijden.

'Hoge Schulden Lijn!', staat erop. Klanten in de Meerse supermarkt vertellen me dat het kasteel blijft staan. Wel wordt er een fraaie oude boerderij gesloopt. En ja, het spoor komt langs de boszoom te lopen. In datzelfde Meer kopen we het lekkerste bakkersbrood en de verrukkelijkste zalmzalade in jaren. We eten het op in Nederland, aan het begin van de Krabbebossen. Een waterig zonnetje breekt door.

Net als we willen gaan wandelen, stopt er een officieel uitzienende auto met een officieel kijkende man erin. De auto is bedrukt met het logo van Rail Consult, een adviesorgaan dat nauw verbonden is met de NS. De man stapt uit met een peilinstrument en een meetlat. Hij kijkt betrapt, als hij ons ziet. Of hij hier komt in verband met de HSL? Ja, inderdaad.

Na enig aandringen vertelt hij dat hij in opdracht van de NS een onderzoek uitvoert naar de effecten op de waterstand na het aanleggen van het talud. Hij meet nu alvast de watersstanden op. Verzakkingen van de HSL-talud zijn natuurlijk uit den boze, maar dit is wel een drassig beekdal.

De HSL maakt een zeer stabiele en stevige talud noodzakelijk. Het grondwaterpeil zal dan vrijwel zeker verlaagd moeten worden.

Natuurbeschermers vrezen desastreuze gevolgen voor de zeldzame planten en de amfibieën in de vennen. De NS wil dan als belanghebbende natuurlijk

eigen cijfermateriaal hebben.

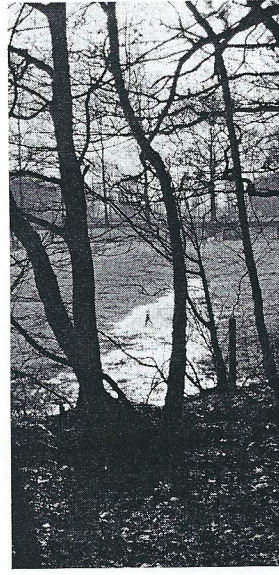
Misschien zijn het zometeen de NS-cijfers tegen die van, pakweg, de Brabantse Milieufederatie.

Vennetjes

Voorlopig liggen de Krabbebossen er nog redelijk rustig bij. De snelweg horen we nauwelijks, wat misleidend is omdat de wind de andere kant op staat. Zelfs als de HSL niet hoger komt te liggen dan de E19, neemt het lawaai toe, dat staat vast.

Foto's boven:
De Krabbebossen.

De Krabbebossen liggen vol venetjes. Zouden er zoetwaterkreeftjes zitten in de poelen, die dan door de lokale boeren 'krabben' werden genoemd? Ik lees er niets over, maar het zou kunnen.

Waar de bossen grenzen aan de Aa, zijn ze dicht en drassig, met droge stukken ertussen. Want de bodem zit hier vol heuveltjes en holtes, net als in de duinen. In die holtes zit water. Maar er zijn niet alleen poelen hier, halverwege ligt een mooi stukje hoogveen, met een mysterieuze kraag van donker dennengroen eromheen.

De rust hier middenin de Krabbebossen is verbluffend; de E19 hoor je zwak, maar de provinciale weg lijkt niet te bestaan. Ineens spits ik mijn oren voor een heel ander geluid, een wild geritsel. Twee konijntjes met zwart-kastanjebruine velletjes schieten weg.

Langs slingerende padjes lopen we naar het noordelijke uiteinde van dit langwerpige gebied. De E19 is hier ineens een stuk dichterbij. Waar aan het begin de weg zo'n twee kilometer ver is, dendert het vrachtverkeer hier op hooguit een paar honderd meters verder.

Midden door de Krabbebossen loopt een lange kaarsrechte laan. Die nemen we op de terugweg. Vanaf de laan kijk je links op de zijkant van de venetjes en heuveltjes, rechts liggen stukken dennenbos met weilanden.

Ik kijk nog eens rond en ben blij dat ik dat doe, want juist op dat moment steken in een lange, golvende galop reeën het veld over. Ik tel er twee, drie, vier, vijf! Als toneelspelers dansen ze geluidloos van de ene naar de andere coulisse.

Tegelijkertijd wieden boven spewers door de lucht.

Ongelooflijk dat je in zo'n klein bos zoveel tegenkomt! Ga er zelf lopen voor het te laat is, dan kom je misschien ook nog de veldhaas tegen die wij zagen. Wat een snelheid kan zo'n beest ontwikkelen zeg! Hij schrok net zo van ons als wij van hem, als een razende schoot hij vlak voor het eind van de laan de struiken in.

Uitgebeend

De Trippelenberg ligt twee kilometer ten noorden van de Krabbebossen, pal ten oosten van de E19. Het stuk vlak langs de weg is flink lawaaiërig. Verderop valt de herrie mee, al blijft het hele stuk ruimoerig, op het uiterste oostpuntje na.

Zo ongeschonden en puur als de Krabbebossen nog zijn, zo uitgemergeld en uitgebeend ligt dit bos erbij. Vooraf had een gemeentevoorlichter van Breda me nog verteld hoe graag hij er hardloopt met zijn vrienden. Ik stelde me een vriendelijk, pretentieloos stuk groen voor. Maar de Trippelenberg lijkt ten prooi geval-

len aan de politiek van de verschroeiende aarde. Het bos is zo uitgedund, dat het zoeken is naar bomen. Dit is geen werk van beheerders, maar van natuurvandalen. Er ligt zoveel takkentroep, dat het ons moeite kost om padjes te vinden waar nog op te lopen valt.

Wat te zeggen over dit gebied? In de winter is een bos niet op zijn florisantst, zeker als er geen sneeuw ligt. Maar hier zijn bovendien driekwart van alle bomen verwijderd, overal tractorsporen en slordig neergegooidde boomstammen, die hele paden blokkeren. Zo is er zelfs voor de meest geharde wandelaar weinig lol meer aan. Dit is roofofbouw.

Het kan nooit langer dan een paar weken geleden zijn dat een groep bulldozers even is 'langsgeweest' en met grof geweld het bos een kopje kleiner heeft gemaakt. Heeft Staatsbosbeheer het op een akkoordje gegooid met Den Haag? Voldongen feiten zijn moeilijk terug te draaien. Ik hoop dat het HSL-plan en de vernielingen hier niets met elkaar te maken hebben, maar ik ben er niet gerust op.

Met de HSL in het vooruitzicht heeft het staatsbedrijf Staatsbosbeheer de schijn tegen. Temeer daar precies het bosgedeelte dat aan de weg grenst, een strook van zo'n honderd meter breed, volkomen is 'afgeholzt', terwijl verderop nog wel bomen staan. De naar Breda gekeerde bosrand is geheel ongemoeid gelaten. Ra, ra?

Bosverjonging door selectieve kap? Prima. Maar dit is wel een zeer ongelukkig moment, en deze kap is geen verjonging meer, dit is gewoon het bos de nek omdraaien. En de locatie van de selectieve kap is dan wel bijzonder 'selectief'.

Ik denk aan die Kroatische milieua-

Foto onder:
Kaalkap op de
Trippelenberg.

Foto links onder:
Landgoed Termeren in
België.

Informatie

De Krabbebossen en de Trippelenberg zijn vrij toegankelijk. Pak vanuit Breda de bus naar Rijsbergen en stap halverwege tussen Effen en Rijsbergen uit, dan liggen de Krabbebossen aan de overkant van de weg.

De twee kilometer naar de Trippelenberg zijn vanuit de Krabbebossen gemakkelijk te overbruggen. Je loopt dan eerst naar Effen en daar wandel je over het viaduct naar de andere kant van de snelweg. Het eerste pad rechts leidt naar de Trippelenberg.

'Krabbebossen-Trippelenberg' is een lichte wandeling van ruim anderhalf uur.

Kamperen: In Rijsbergen, vlakbij het bos, is een camping

Wandelen over het boerenland of kades langs het water. Een vrije door-tocht gerealiseerd door overstapjes, draaihekjes of voetgangersbruggetjes. Het kan gelukkig steeds vaker. Vooral dankzij de inspanning en betrokkenheid van personen of organisaties die zich inzetten voor de belangen van de wandelaar.

In Marsberichten signaleren we initiatieven en acties, kansen en bedreigingen voor de wandelmogelijkheden. We gaan in op landelijk of regionaal wandelbeleid en besteden aandacht aan bijzondere wandelpublicaties. Nieuws en opinies uit Nederland Wandelland, vergaard en bewerkt door Vladimir Mars, kaarten en gidsenspecialist, voetenwerker en padenmaker.

Zend uw tips, o.v.v.
'Marsberichten', naar de redactie
of direct naar:
Westzaanstraat 37-hs,
1013 ND Amsterdam,
tel/fax 020-6841282.

Kantoorbouwers zetten wandelaars voet dwars

Slecht nieuws voor wandelaars van gemarkeerde routes als het nieuwe Pelgrimspad [LAW 7-1] en de geheel herziene Amsterdamse Ommegang [Streekpad 9] die beide dit voorjaar geopend zullen worden. De doorgang voor wandelaars en fietsers naar of van het Amsterdamse Bos via de Schinkelsluisen en Jachthavenweg dreigt in de nabije toekomst geblokkeerd, onder water gezet en omgelegd te worden door projectontwikkelaars. Zij menen volgens Menno Sybrandy (Nemo & Kruispunt Voetpaden) dat een alternatieve doorloop over hun terrein de veiligheid en 'privacy' van de door hen te bouwen 'kantoorpaviljoens' zal bedreigen. Zij wensen geen recreanten door hun 'achtertuin'.

Het betrokken Amsterdamse stadsdeel Buitenveldert heeft hen op hun wenken bediend door in het ontwerp-bestemmingsplan Jollenpad een hoekige omweg te tekenen vanaf de bestaande jachthaven via trottoirs langs het tot een kade op te hogen Jollenpad (het gebied rond de jachthavenweg wordt hier onder water gezet...) en een nieuwe asfaltweg langs een stuk Museumtramlijn.

Op de hoorzitting van 11 februari jongstleden probeerde Sybrandy, mede namens het NIVON, de deelraadsleden er van te overtuigen dat er hier geen sprake is van een serieuze argumentatie en een deugdelijke belangenafweging. Desgevraagd meldde het stadsdeel dat alle reacties op het ontwerp in het bestemmingsplan verwerkt zullen worden. Dat gaat rond april vergezeld van het advies van de deelraad naar Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland, die enkele maanden later dan de definitieve beslissing zullen nemen. (VM)

Brochure De Zuidas Amsterdam en Bestemmingsplan Jollenpad:
Infocentrum Stadsdeel
Buitenveldert, Zwaansvliet 5, 1081
AP Amsterdam, tel. 020-5495634